

Nasjonalbiblioteket

Deres ref

Vår ref

Dato

16/2320-

2. juli 2018

Ny pliktavleveringsforskrift og endringer i forskrift til åndsverkloven

Kulturdepartementet har fastsatt ny forskrift om avlevering av allment tilgjengelege dokument (heretter kalt pliktavleveringsforskriften) og forskrift om endringer i forskrift av 21. desember 2001 nr. 1563 til åndsverkloven. De nye forskriftene trer i kraft 1. juli 2018. Gjeldende forskrift av 25. mai 1990 nr. 427 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument og instruks av 25. mai 1990 for institusjonar som forvaltar dokument innkomne etter lov om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument av 9. juni 1989 nr. 32, oppheves samtidig.

Revisjonen av forskriftene er blant annet en oppfølging av endringer i lov av 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument¹ (pliktavleveringsloven), som trådte i kraft 1. januar 2016. Den digitale utviklingen har skapt et behov for å gjennomgå regelverket, for å sikre avlevering uansett hvilket medium dokumentet er gjort tilgjengelig i og skape en moderne forvaltning av digitale pliktavleverte dokumenter.

Den teknologiske utviklingen har endret våre måter å kommunisere på, og stadig mer av kommunikasjonen skjer digitalt. Dette har reist et behov for å regulere avlevering av og tilgang til digitale dokumenter, og for å legge til rette for en systematisk innsamling og bevaring av et representativt kildemateriale for forskning og dokumentasjon, jf. pliktavleveringsloven § 1.

Det er et mål at forskriftene skal bidra til tilgjengeliggjøring av materialet på en hensiktsmessig måte i en moderne tid, samtidig som rettighetshavernes interesser skal

² Prop. 106 L (2014-2015)

ivaretas på en god måte. Ordningen det nå legges opp til skal betraktes som en prøveordning. Departementet forutsetter at Nasjonalbiblioteket fortløpende evaluerer ordningen. Dersom bestemmelsene skulle føre til en utnyttelse som skader rettighetshaverens legitime økonomiske interesser, vil ordningen måtte avgrensnes ytterligere. Evalueringen vil ta utgangspunkt i en loggføring av bruken av det pliktavleverte materialet, både i UH-sektoren og i bibliotek. Nasjonalbiblioteket vil ha ansvaret for å sammenstille statistikken. Bruksdata skal anonymiseres, slik at det ikke vil være mulig å avgjøre hvilke enkeltbruker som har sett eller åpnet den enkelte fil.

Det pliktavleverte materialet utgjør grunnstammen i landets hukommelse og er en viktig del av grunnlagsmaterialet for forskning ved norske universiteter og høyskoler. Materialet skal gjøres tilgjengelig uavhengig av geografisk nærhet til de mest sentrale institusjonene. For Nasjonalbiblioteket vil det innebære en prinsipiell endring, der samlingene som førstevalg skal tilgjengeliggjøres digitalt. En konsekvens av et slikt skifte er at det på sikt vil avkreves færre fysiske eksemplarer. Nasjonalbiblioteket vil, som tidligere, ta vare på fysiske eksemplarer i tillegg til digitale filer. For universitetsbibliotekene som tidligere har fått tilsendt fysiske eksemplarer, innebærer forskriften imidlertid at mottak av fysiske eksemplarer på sikt erstattes med digital tilgang. Brukerne vil dermed få tilgang til materialet, både i studier og forskning, samt for dokumentasjon, på en praktisk og fremtidsrettet måte. Det er et mål med forslaget at den rettslige og faktiske utnyttelsesmuligheten for digitale dokumenter ikke skal være dårligere enn for de fysiske dokumentene.

1. Oversikt over endringene

De sentrale endringene i forskriftsrevisjonen knytter seg til bruken av det digitale pliktavleverte materialet. Det pliktavleverte materialet skal bevares for ettertiden, men også tjene som kildemateriale for forskning og dokumentasjon, jf. pliktavleveringsloven § 1. Dette setter, sammen med opphavsretten, klare rammer for bruken av materialet. I praksis vil den ordningen det legges opp til innebære at det digitale materialet vil bli lagret i en database i Nasjonalbiblioteket og det vil gis tilgang til det ved strømming. Dette anses som den sikreste måten å gi tilgang på. En begrenset bruksadgang skal bidra til at hensynet til opphaverens interesser ivaretas. Følgende avgrensede tilgang foreslås som en prøveordning:

- Tilgang til digitale dokumenter i Nasjonalbibliotekets lokaler.
- Brukstillatelse for forskere og studenter i UH-sektoren begrenses til fire samtidige brukere, autentisert og autorisert gjennom FEIDE eller tilsvarende system (altså ikke knyttet til biblioteklokalet som sådan).
- Brukstillatelse til forsknings- og dokumentasjonsformål i lokalene til folkebibliotek, Stortingsbiblioteket, Sametingets bibliotek og andre offentlige bibliotek til to samtidige brukere, etter elektronisk godkjenning.

For å begrense tilgangen innføres det en karantenetid på to timer etter at aktiv bruk av dokumentet er avsluttet, samt at materialet ikke kan lastes ned. Disse begrensningene gjelder for begge typene brukstillatelser.

Det gjøres også noen tekniske endringer, samt endringer i bestemmelser om kvalitet, form, opplysninger og antall eksemplarer av de forskjellige pliktavleveringsdokumentene, men det gjøres ikke et like skarpt skille mellom formattypene som i gjeldende forskrift. Endringene legger bedre til rette for at Nasjonalbiblioteket kan definere formater og skape praksis i tråd med utviklingen i dokumentformater, i stedet for at det fastsettes mer statiske definisjoner i forskriften. Nasjonalbiblioteket har som mål å ikke få avlevert flere dokumenter enn nødvendig. Derfor fastsettes et maksimumsantall avleveringseksemplarer for hver kategori dokumenter, men Nasjonalbiblioteket kan be om færre eksemplarer ut fra behov. Dessuten fjernes dokumentkategoriene fotografi og mikroformer, som per i dag ikke avleveres etter gjeldende bestemmelser. Bevaringsverdig fotografi som er gjort tilgjengelig for allmenheten i trykt dokument eller på nett vil komme inn under andre bestemmelser.

I forskriften likebehandles analogt og digitalt materiale, så langt det lar seg gjøre og er hensiktsmessig. Det vil si at bestemmelsene gjelder både analogt og digitalt materiale, samt det digitale grunnlagsmaterialet, med mindre noe annet fremgår av bestemmelsen.

Automatisk innhøsting og bruk av nettdokumenter fra .no-domenet reiser særlige problemstillinger knyttet til personvern. Disse spørsmålene ble fremmet for Stortinget og løst i lovrevisjonen. I pliktavleveringsloven er det fastsatt en egen regulering for tilgang til og håndtering av dokumenter i nettarkivet. Pliktavlevering av nettdokumenter er således ikke en del av forskriftsbestemmelsene, foruten bestemmelser om klagenemnd for behandling av søknad om sletting eller klausulering i det digitale nettarkivet.

2. Høring

Forslag til ny pliktavleveringsforskrift og endringer i åndsverkforskriften har vært på offentlig høring.

Flertallet av høringsinstansene mener departementets forslag representerer en ønsket utvikling. Bibliotekene, fylkeskommunene og UH-institusjonene er gjennomgående positive. Flere av disse instansene mener likevel at forslaget burde gått lenger, ved at pliktavlevert materiale burde kunne tilgjengeliggjøres i enda større grad. Rettighetshaverorganisasjonene mener på den annen side at forslaget går for langt i tilgjengeliggjøringen av det opphavsrettslig beskyttede materialet. Blant annet mener skribentorganisasjonene, Forleggerforeningen, Kopinor og Advokatforeningen at departementet ikke har hjemmelsgrunnlag for de foreslåtte endringer, eventuelt at endringene forutsetter en liberal fortolkning av opphavsrettsdirektivet og åndsverkloven (1961) § 16.

3. Departementets vurderinger

3.1. Forskning- og dokumentasjonsbegrepet

I høringen foreslår en del rettighetshaverorganisasjoner å begrense gruppen av brukere som kan få tilgang til det digitale materialet ved å legge til grunn en streng forståelse av forskerbegrepet og avskjære tilgang til dokumentasjonsformål.

Utgangspunktet for tilgang til det pliktavleverte materialet er slått fast i pliktavleveringsloven § 1, der det står at pliktavleverte dokumenter skal brukes til forskning og dokumentasjon. Det er ikke gitt hjemmel til å innskrenke bruksområdet i forskrift. Forskriftsbestemmelsene er utformet i tråd med formuleringene i loven og forarbeidene² til loven. Det vil si at både forskere og studenter skal kunne få tilgang til å bruke pliktavlevert materiale til forskning og dokumentasjon, jfr. ny § 1-10a i forskrift til åndsverkloven. Tilsvarende gjelder i ny § 1-10b, der det fremgår at pliktavlevert materiale kan brukes til forsknings- og dokumentasjonsformål i folkebibliotek, Stortingsbiblioteket, Sametingets bibliotek og andre offentlige bibliotek. Bruk i undervisningssammenheng faller utenfor pliktavleveringslovens formål. For å sikre at bruken av materiale skjer etter formålet, legges det opp til en teknisk løsning hvor brukerne må bekrefte at dokumentet skal benyttes til forskning eller dokumentasjon.

3.2. Tilgang til digitalt pliktavlevert materiale

I høringsnotatet foreslo departementet at det digitale pliktavleverte materialet skulle gjøres tilgjengelig ved bruk av to typer digitale brukstillatelser: Én kategori for UH-sektoren og én kategori til bruk i bibliotek, det vil si i folkebibliotek, Stortingsbiblioteket, Sametingets bibliotek og andre offentlige bibliotek. Forslaget innebar at materialet kunne benyttes av fire samtidige brukere tilknyttet UH-institusjoner og to samtidige brukere i bibliotek, til hvert dokument. I tillegg ble det foreslått at Nasjonalbiblioteket skal få adgang til å tilgjengeliggjøre digitalt pliktavlevert materiale for forskning og dokumentasjon i egne lokaler.

En del høringsinstanser på rettighetshaversiden er av den oppfatning at forslaget går for langt. Kopinor påpeker at forskriftsforslaget betyr at det etableres en for vid tilgang til det materialet som er nyere enn det som er omfattet av bokhylla-avtalen. Departementet vil presisere at bokhylla-avtalen er et godt eksempel på en velfungerende avtalelisensavtale (jf. åndsverkloven (1961) § 36), men avtalen har et annet formål enn den tilgangen til forskning og dokumentasjon som departementet nå søker å regulere gjennom forskrift.

Enkelte høringsinstanser, blant annet Advokatforeningen, hevder at åndsverkloven § 16 ikke gir tilstrekkelig hjemmel for forslagene til nye §§ 1-10a, 1-10b og 1-10 tredje ledd.

Departementet legger til grunn at den bruk som det legges opp til i forskriften vil være innenfor åndsverkloven 2018. All bruk etter forskriftsbestemmelsene skal også være innenfor pliktavleveringslovens formål. Prøveordningen som nå fastsettes er egnet til å

² Prop. 106 L (2014-2015)

ivareta den begrensningen som bruk på terminaler representerer, og dermed også formålet med bestemmelsen i åndsverkloven. Det pliktavleverte materialet vil bli oppbevart på en sentral server i Nasjonalbiblioteket, og dette utgjør en mindre fare for spredning enn hvis det skulle være et eksemplar på hver UH-institusjon, slik det analoge materialet er og som også ble foreslått i høringen til Prop. 106 L (2014–2015) punkt 4.3. Slik ordningen utformes nå, der materialet i stedet strømmes fra én sentralisert plassering, innebærer etter departementets vurdering både en sikrere og mindre inngripende regulering for rettighetshaverne. På denne måten blir all bruk underlagt den samme begrensningen både med hensyn til antall og karantenetid. Med karantenetid menes at det fastsettes en inaktivitetsperiode på to timer etter brukerens siste handling.

Nasjonalbiblioteket jobber kontinuerlig med løsninger for sikker tilgang. Autentisering og autorisering er en svært sentral del av Nasjonalbibliotekets infrastruktur. Nasjonalbiblioteket benytter kommersiell autentiserings- og autoriseringsprogramvare, og har nødvendige supportavtaler og konsulentavtaler. Nasjonalbiblioteket benytter seg også av etablerte standarder som tilsvarende det store kommersielle aktører i bransjen bruker. Videre har man etablert gode rutiner for informasjonssikkerhet, og eksterne aktører benyttes for å utføre revisjon av Nasjonalbibliotekets systemer.

I høringen ble det påpekt at det var utydelig hvor mange brukere som samtidig kunne få tilgang til dokumentet. Departementet understreker at begrepet samtidige brukere er knyttet til ett og samme dokument. Dette innebærer at maksimal utnyttelse i alle institusjonene til sammen vil være fire UH-brukere og to bibliotekbrukere på ett dokument.

Departementet understreker at den ordningen det nå legges opp til i forskriften til åndsverkloven §§ 1-10a, 1-10b og 1-10 tredje ledd, vil bli fortløpende evaluert og skal betraktes som en prøveordning. Dersom bestemmelsene skulle føre til en utnyttelse som skader rettighetshaverens legitime økonomiske interesser, vil ordningen måtte begrenses. Evalueringen vil ta utgangspunkt i en loggføring av bruken av det pliktavleverte materialet, både i UH-sektoren og i bibliotek. Nasjonalbiblioteket vil få ansvaret for å sammenstille statistikken. Bruksdata skal anonymiseres, slik at det ikke vil være mulig å avgjøre hvilke enkeltbruker som har sett eller åpnet den enkelte fil. Departementet legger til grunn at statistikken som et minimum vurderes årlig.

3.3 Digitalt grunnlagsmateriale

I høringen ble det etterlyst en klar definisjon på hva som er digitalt grunnlagsmateriale. Avlevering av digitalt grunnlagsmateriale er en ny bestemmelse som kom inn i pliktavleveringsloven gjennom endringene som trådte i kraft 1. januar 2016. Bestemmelsene gir en samfunnsøkonomisk gevinst ved at allerede produsert materiale avleveres i stedet for å produseres på nytt.

I henhold til forskriften § 2 omfatter avleveringsplikten digitalt grunnlagsmateriale for skriftlige dokument, film og levende bilde, lydfestinger, kombinerte dokument og kringkastingsprogram, enten disse er fysiske eller digitale. Med digitalt grunnlagsdokument menes den digitale filen som er utgangspunktet for utgivelsen, eksempelvis trykkefilen for en bok eller en avis eller den digitale masterfilen for et lydopptak. Kvaliteten på filen skal ligge så nært opp til fullkvalitet som mulig. Dette prinsippet gjelder også grunnlagsdokumentet for et digitalt dokument. Hvis det er særlige grunner som tilsier at avlevering av digitalt grunnlagsdokument for enkeltdokumenter eller grupper av dokumenter ikke er nødvendig eller hensiktsmessig, kan Nasjonalbiblioteket gjøre unntak fra slik avlevering.

3.4 Metadata

Enkelte høringsinstanser kommenterer avlevering av følgeopplysninger og metadata. Noen er bekymret for om denne plikten vil kreve et merarbeid med produksjon av metadata, mens andre påpeker at det er viktig at Nasjonalbiblioteket får tilgang til metadata etter egen spesifisering.

Forskriften gir Nasjonalbiblioteket mulighet til å be om følgeopplysninger og metadata til dokumentene omfattet av avleveringsplikten. Dette er avgrenset til metadata som er nødvendig for å ivareta formålet med loven og som skapes som en naturlig del av produksjonsprosessen. Slike data som følger dokumentet vil bidra til en sikker og effektiv avlevering. Nasjonalbiblioteket bør derfor kunne be om at metadata skal følge det digitale grunnlagsdokumentet og digitale dokumenter. Rutiner og systemer for avlevering av metadata skal legges opp på en måte som er hensiktsmessig, både for den som avleverer og for Nasjonalbiblioteket. For eksempel kan ekstraksjon av metadata som allerede ligger i selve dokumentet være en tjenlig måte å oppfylle avleveringsplikten på.

3.5 Tilrettelegging for bruk av verk for personer med nedsatt funksjonsevne

Enkelte høringsinstanser mener at bestemmelsene i åndsverkloven §§ 17 og 17a, samt forskrift til åndsverkloven § 1-11, innebærer at det pliktavleverte materialet må tilrettelegges for syns- og lesehemmede, hørsels- og talehemmede, og personer med nedsatt førighet og andre som på grunn av nedsatt funksjonsevne ikke kan tilegne seg verk på vanlig måte.

Departementet er enig i det bør tilrettelegges for bruk av verk for personer med nedsatt funksjonsevne, særlig ved opprettelsen av nye IKT-løsninger. Når det gjelder tilgangen til eksemplarfremstilling av digitalt pliktavlevert materiale i denne sammenheng, vil brukstillatelsene i åndsverkloven om tilrettelegging for bruk av verk for personer med nedsatt funksjonsevne ikke kunne benyttes. De tekniske løsningene for tilgjengeliggjøring av pliktavlevert materiale i digital form er laget for å oppfylle pliktavleveringslovens og åndsverklovens krav, og åpner derfor ikke for digital eller analog kopiering. Det vil derfor ikke være teknisk mulig å legge til rette for eksemplarfremstilling av tilrettelagte eksemplarer med utgangspunkt i tilgangene i bibliotek- og UH-sektoren.

3.6. Universell utforming

Forskrift om universell utforming av informasjons- og kommunikasjonsteknologiske (IKT)-løsninger stiller krav til at nye løsninger fra og med 1. juli 2014 skal være universelt utformet. Det har kommet høringsinnspill fra Norsk bibliotekforening, Norsk lyd og blindeskriftsbibliotek, NTNU og Universell, der det bes om at det gis universelt utformet tilgang til det digitale pliktavleverte materialet.

Det vil være en målsetting at alle nye løsninger som retter seg mot allmennheten skal være mest mulig tilgjengelige og i henhold til de standarder som følger av forskrift om universell utforming av IKT-løsninger.

Åndsverklovens bestemmelser legger imidlertid klare begrensninger i muligheten til å oppnå denne målsetningen. Det er hovedsakelig rettighetshaverne, ikke Nasjonalbiblioteket, som har opphavsretten til materialet i Nasjonalbibliotekets samlinger. Dette begrenser institusjonenes adgang til å gi blant annet digital fullteksttilgang til, eller mulighet for nedlasting av det opphavsrettslige beskyttede materialet, uten særskilt hjemmel eller rettighetsklarering. Dette vanskeliggjør i praksis tilrettelegging av materialet, som for eksempel ved bruk av talesynteseprogrammer.

3.7 Språkbanken

Nasjonalbiblioteket fikk i statsbudsjettet 2010 ansvar for å realisere en norsk språkbank, som en oppfølging av St.meld. nr. 35 (2007-2008) Mål og mening. Språkbanken er realisert, men behovet for gode tekst- og talekorpus (dvs. en samling med tekst) er fortsatt stort. Det ligger et omfattende språkteknologisk potensiale i de store tekstmengdene som er lagret i Nasjonalbibliotekets samlinger. Bruken av disse korpusene er rettet mot de språklige strukturene og ikke det intellektuelle innholdet. Et korpus vil være bearbeidet i forhold til det originale tekstmaterialet det bygger på, f.eks. ved at ordklasser og setningsstrukturer er markert og identifisert (annotert).

Enkelte høringsinstanser, blant annet Advokatforeningen og Forleggerforeningen, mener at høringsnotatets forslag til forskrift til åndsverkloven § 1-4 annet ledd om bruk av pliktavlevert materiale til språkbankformål er for vag, eventuelt at bestemmelsen ikke kan hjemles i åndsverkloven § 16 (ny åndsverklov § 49).

Departementet er enig i at bestemmelsen kan formuleres mer presist og har derfor lagt til grunn at forskrift til åndsverkloven § 1-4 annet ledd får følgende utforming:

Nasjonalbiblioteket kan for forskningsformål fremstille eksemplarer av åndsverk i sine samlinger, også i andre format enn originaleksemplaret, som grunnlagsmateriale for språklige korpus. Dette gjelder også for åndsverk som er omfattet av lov 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelege dokument.

3.8 Levende bilder og film

§ 13 gis overskriften «levande bilete og film». På denne måten fanges også de dokumenter som publiseres på Internett, f.eks på YouTube.

I første ledd omfattes nå filmer som utgis på en fysisk bærer, f.eks. på DVD eller Blu-ray. For slike dokumenter avleveres inntil syv eksemplarer.

I annet ledd reguleres avleveringsplikten for de levende bilder som publiseres på internett, både fra privatpersoner og profesjonelle filmskapere. Departementet mener det vil føre for langt om enhver opplasting av innhold til YouTube eller tilsvarende tjenester skal medføre avleveringsplikt. Avleveringsplikten for dokumenter som kun er tilgjengeliggjort via internett er derfor avgrenset til arbeider som er lagt ut på nettet med kunstneriske, kommersielle eller allmennopplysende formål.

Av tredje ledd følger avleveringsplikt for filmer som er offentlig fremført. Behovet for denne regelen har sammenheng med at fremtidens filmer ikke nødvendigvis vil bli gjort tilgjengelig på fysisk bærer. Filmer som er offentlig fremført, f.eks. på kino, skal avleveres i både brukskopi og masterkopi.

3.9 Lydfestinger

Avleveringsplikten omfatter dokumenter som er utgitt på ulike fysiske bærere, herunder på CD og LP-er mv. Avleveringsplikten for lydopptak gjelder for hvert medium lydopptaket er utgitt på. Også lydopptak som kun er gjort tilgjengelig på Internett, skal avleveres. På tilsvarende måte som for film og levende bilde mener departementet også her at det vil føre for langt om enhver opplasting skal medføre avleveringsplikt.

Avleveringsplikten for dokumenter som kun er tilgjengeliggjort via Internett er derfor avgrenset til arbeider som er lagt ut på nettet med kunstneriske, kommersielle eller allmennopplysende formål.

3.10 Kringkasting og audiovisuelle bestillingstjenester

I henhold til forslagets § 16 skal Norsk rikskringkasting avlevere alle kringkastede lyd- og bildeprogram, samt de lyd- og bildeprogram som er tilgjengeliggjort i en audiovisuell bestillingstjeneste, jf. kringkastingsloven § 1-1 bokstav d. Tradisjonell kringkasting suppleres i stadig større grad av ikke-lineær distribusjon, og avleveringsplikten bør derfor også gjelde innhold som blir gjort tilgjengelig i audiovisuelle bestillingstjenester.

Av første ledd fremkommer også at avleveringsplikten skal gjelde både for kringkastere og tjenestetilbydere slik disse er definert i kringkastingsloven § 1-1 bokstav f. Dette omfatter aktører som tilbyr kringkasting jf. kringkastingsloven § 1-1 bokstav c eller audiovisuelle bestillingstjenester jf. kringkastingsloven § 1-1 bokstav d, altså kringkastere som er konsesjonspliktige eller underlagt registreringsplikt iht. kringkastingsloven § 2-1.

Det er de lyd- og bildeprogram som er kringkastet eller gjort tilgjengelig i en av audiovisuelle bestillingstjeneste som skal avleveres, og altså ikke tekst, bilder eller annet som gjøres tilgjengelig. I tråd med kringkastingsloven § 1-1 bokstav e foreslår

departementet at man heller bruker begrepet "bildeprogrammer" enn det tidligere brukte kringkastingsprogram.

I annet ledd fastsettes at dokumentene skal sendes Nasjonalbiblioteket innen syv virkedager, i motsetning til seks måneder i gjeldende forskrift. Endringen i innsendingsfrist skjer som følge av at avleveringen nå skjer langt raskere enn tidligere.

Departementet foreslår altså at avleveringsplikten også skal gjelde tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester, jf. kringkastingsloven § 1-1 bokstav d. Telenor pekte i sin høringsuttalelse på at denne forskriftsendringen innebærer at nye subjekter nå pålegges avleveringsplikt, noe som vil kunne medføre at det samles inn mange kopier av f.eks. samme film. De mener at det oppstår vanskelige grensedragninger og multiple innsamlingsrutiner, som vil virke mot hensikten om at Nasjonalbiblioteket kun skal motta én digital kopi.

Departementet er enig i at forslaget åpner for at Nasjonalbiblioteket kan samle inn materialet fra flere pliktsubjekter. Det følger imidlertid av forslaget § 7 annet ledd at Nasjonalbiblioteket kan gjøre unntak for avleveringsplikten. Departementet forutsetter at Nasjonalbiblioteket samlet sett vil håndtere dette slik at man i størst mulig grad hindrer det samme materialet fra å bli avlevert flere ganger.

3.11 Dataspill

I gjeldende forskrift er det ingen bestemmelser som hjemler en direkte avleveringsplikt for dataspill. Dataspill har i mange tilfeller kunstneriske og litterære kvaliteter, og de utgjør en naturlig del av vår kulturarv. Der er i dag også flere forskningsmiljøer, doktorgradsstipendiater og mastergradsstudenter som forsker på dataspill, noe som viser at slikt materiale vil ha stor kildeverdi.

Pliktavlevering av dataspill ble omtalt i forarbeidene til lov om pliktavlevering, Prop. 106 L (2014–2015) kapittel 12, men skal reguleres i forskriften.

Departementet foreslår at bestemmelsen skal omfatte et bredt spekter av allment tilgjengelige dataspill, eller såkalte elektroniske spill. Avleveringsplikten gjelder både applikasjoner på nett og spill som installeres/kjøres lokalt hos en brukers private pc, spillkonsoll eller lignende. Avleveringsplikten omfatter dermed både dataspill som er utgitt på fysisk bærer, og dokumenter som kun er tilgjengelig via nett. I motsetning til reguleringen for lydfestinger fastsettes at alle allment tilgjengelige dataspill på nett skal avleveres. Departementet legger til grunn at det i dag ikke utgis flere norske dataspill (eller dataspill tilpasset det norske markedet) enn at Nasjonalbiblioteket kan sørge for at avleveringsplikten blir gjort kjent for de den gjelder for.

3.12 Lagring av digitalt materiale ved bruk av skytjenester

Advokatforeningen mener i høringen at departementet bør vurdere å pålegge Nasjonalbiblioteket å oppbevare det pliktavleverte digitale materialet i Norge. Videre ønsker Advokatforeningen at departementet tar stilling til om det skal stilles bestemte krav til integritet, konfidensialitet og tilgjengelighet ved Nasjonalbibliotekets eventuelle bruk av eksterne leverandører.

Departementet antar at Advokatforeningen mener disse problemstillingen særlig gjør seg gjeldende for den del av materialet som samles inn i medhold av pliktavleveringsloven § 4a (det digitale nettarkivet). På det nåværende tidspunkt ser ikke departementet behov for å oppstille bestemte begrensninger i forskriften, da disse spørsmålene blant annet reguleres i personvernlovgivningen.

Når det gjelder det materialet som blir pliktavlevert i medhold av forskriften og loven § 4, er det departementets vurdering at det for denne typen materiale ikke er behov for å stille ytterligere krav. Hvis det blir aktuelt å benytte skylagring av pliktavlevert materiale i fremtiden, må Nasjonalbiblioteket vurdere dette innenfor gjeldende regler og retningslinjer for bruk av skylagring i offentlig forvaltning, herunder personvernlovgivningen og eventuelt etter kommunikasjon med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

3.13 Nettarkivnemnda

I henhold til forarbeidene til pliktavleveringsloven skal det opprettes en egen nemnd for å behandle avslag på søknad om sletting eller klausulering i det digitale nettarkivet, jf. Prop. 106 L (2014–2015) punkt 7.5.

Nasjonalbibliotekets avslag på søknad om klausulering eller sletting kan påklages til Nettarkivnemnda. Adgangen til å kreve opplysninger eller dokument klausulert eller slettet fremgår av pliktavleveringsloven § 4b.

I høringsforslaget var det angitt at nemndas tre medlemmer skulle oppnevnes av henholdsvis Kulturdepartementet, Nasjonalbiblioteket og Datatilsynet for å sikre både personvern- og kulturvernkompetanse. Datatilsynet skrev i sitt høringssvar at det ikke er nødvendig at Datatilsynet oppnevner et medlem. Departementet tar dette til etterretning og legger til grunn at nemnda skal bestå av tre personer som alle skal oppnevnes av Kulturdepartementet, for en periode på fire år. Vedtak kan bare treffes når nemnda er fulltallig, og avgjørelser skjer ved alminnelig flertall.

I henhold til forskriften kan nemnda beslutte at et bestemt innhøstet dokument skal klausuleres. I særskilte tilfeller kan nemnda beslutte at et dokument skal slettes. Kulturdepartementet har ikke instruksjonsmyndighet overfor Nettarkivnemnda i enkeltsaker.

Med hilsen

Ellen Ur (e.f.)
avdelingsdirektør

Nina Børge-Ask
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer